
"Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye neden hizmet edemedi?" sorusuna "En büyük hizmeti, adem-i hizmetidir. En büyük hareketi, hareketsizliğidir." şeklinde verilen cevabı devamıyla açar mısınız?

"S. Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye neden hizmet edemedi?"

"C. En büyük hizmeti, adem-i hizmetidir. En büyük hareketi, hareketsizliğidir. Çünkü, buradaki hâkim olan kuvvet-i ecnebiye, lehinde olmayan her bir hareketi boğuyor. Hareket edenleri gördük: Mukaddes camilerde gâvurlara dua ettirildi ve mücahidlerin cevaz-ı katline fetvâ verdirildi. İşte Dârü'l-Hikmet, bu fırtına içinde âlet ettirilmedi. En büyük mâni olan ecnebî kuvvet, bütün kuvvetiyle ahlâksızlığı himaye ve teşci ediyordu..."(1)

Hükmü ve etkisi kalmamış bir kurumda durmak, kukla olmaktan, alet olmaktan başka bir işe yaramaz.

Ama bağımsız ve özgür bir alim olursa, her sözü etkili her duruşu bir anlam ifade eder. Yani ipleri ecnebinin elinde olan bir yerde kukla olmaksızın, hayatını riske atıp özgür ve bağımsız bir alim olmak daha etkili daha tesirlidir.

Bağımlı ve kukla olan bir kurumun, atıl kalıp yerinde durması daha ehven bir durumdur. Çünkü Üstadımızın da ifade ettiği gibi, hareket ve faaliyete geçse, şer hesabına ya da hakim güçler adına faaliyet gösterecek. En iyisi oturduğu yerde oturması.

Üstadımızın şu hizmeti buna bir şahittir:

"İstanbul'da, İngilizler desiseleriyle Şeyhülislâmı ve diğer bazı ulemayı lehlerine çevirmeye çalışmalarına mukabil, Bediüzzaman, Hutuvât-ı Sitte adlı eseri ve İstanbul'daki faaliyetiyle İngilizin, âlem-i İslâm ve Türkler aleyhindeki müstemlekecilik siyasetini ve entrikalarını, tarihî düşmanlığını etrafa neşrederek, Anadolu'daki Millî Kurtuluş Hareketini desteklemiş, bu hususta en büyük âmillerden birisi olmuştu."

"Bu hizmetine dair kendi ifadesinden bir parça:"

"Bir zaman İngiliz devleti, İstanbul Boğazının topraklarını tahrip ve İstanbul'u istilâ ettiği hengâmda, o devletin en büyük daire-i diniyesi olan Anglikan Kilisesinin Başpapazı tarafından, Meşihat-ı İslâmiyeden dinî altı soruldu. Ben de o zaman, Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiyenin âzâsı idim. Bana dediler: 'Bir cevap ver. Onlar, altı suallarına altı yüz kelimeyle cevap istiyorlar.' Ben dedim: '**Altı yüz kelimeyle değil, altı kelimeyle değil, hattâ bir kelimeyle değil, belki bir tükürükle cevap veriyorum. Çünkü o devlet, işte görüyorsunuz, ayağını boğazımıza bastığı dakikada, onun papazı mağrurane üstümüzde soru sormasına karşı yüzüne tükürmek lâzım geliyor. Tükürün o ehl-i zulmün o merhametsiz yüzüne!**' demiştim."

"İstanbul'daki bu çok ehemmiyetli ve muvaffakiyetli hizmetinden Türk milletine pek ziyade menfaatler husule geldiğini müşahede eden Ankara hükûmeti, Bediüzzaman'ın kıymet ve ehemmiyetini takdir ederek Ankara'ya davet ederler. M. Kemal Paşa, şifreyle davet etmişse de cevaben, '**Ben, tehlikeli yerde mücadele etmek istiyorum. Siper arkasında mücadele etmek hoşuma gitmiyor. Anadolu'dan ziyade burayı daha tehlikeli görüyorum.**' demiştir."

"Üç defa şifreyle davet ediliyor. Eski Van Valisi, dostu meb'us Tahsin Bey vasıtasıyla davet edildiği için, nihayet karar verir ve Ankara'ya gelir. Ankara'da alkışlarla karşılanır."(2)

Dipnotlar:

(1) bk. [Tulûât.](#)

(2) bk. [Hutuvât-ı Sitte.](#)